

Bryły obrotowe - stożek

Stożek - definicja. Ilustracja interaktywna: powstawanie stożka w wyniku obrotu trójkąta prostokątnego dookoła prostej zawierającej jedną z przyprostokątnych. Ilustracja interaktywna: odcinki, kąty i przekroje w stożku. Wzory na pole powierzchni i objętość stożka. Animacja 3D: powstawanie siatki stożka. Animacja 3D: tworzenie stożka z siatki stożka.

Przykłady rozwiązań zadań na obliczanie pola powierzchni i objętości stożka. Prezentacje multimedialne: pole powierzchni całkowitej, objętość stożka.

Zestaw zadań na obliczanie pola powierzchni i objętości stożka. Zasób zawiera zadania interaktywne.

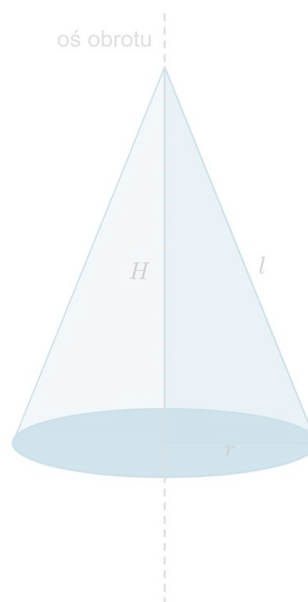
Bryły obrotowe - stożek

Definicja: Stożek

Stożek to bryła, która powstała w wyniku obrotu trójkąta prostokątnego dookoła prostej zawierającej jedną z przyprostokątnych.

Stożek

Stożek to bryła, która powstaje w wyniku obrotu trójkąta prostokątnego dookoła prostej zawierającej jedną z przyprostokątnych.

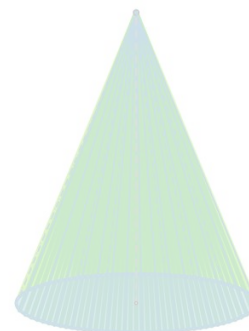
Zasób interaktywny dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/PCtDj8hvt>

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

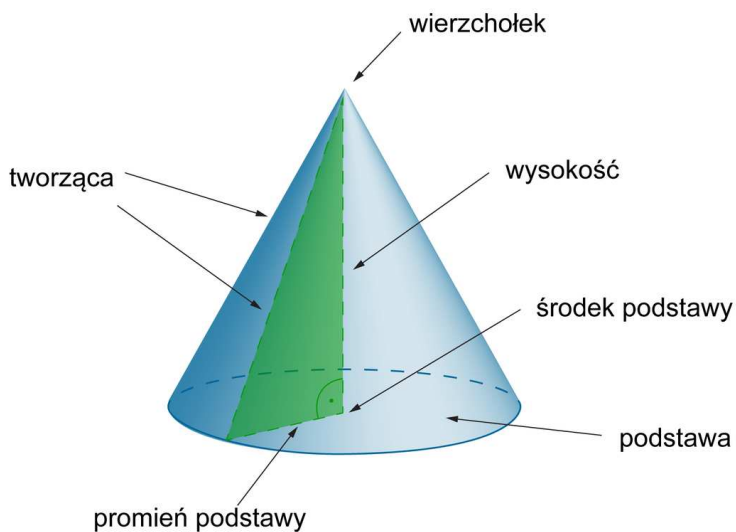
Stożek

☐ oś obrotu	☒ tworząca stożka
☒ podstawa stożka	☒ wysokość stożka
☐ promień podstawy stożka	☒ powierzchnia boczna stożka
☐ średnica stożka	☐ przekrój osiowy stożka
☒ wierzchołek stożka	☐ kąt rozwarcia stożka
☐ kąt nachylenia tworzącej stożka do płaszczyzny podstawy	

Tworzącą stożka - jest każdy odcinek łączący wierzchołek stożka z punktem na krawędzi podstawy.

Zasób interaktywny dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/PCtDj8hvt>

Zapamiętaj!

- Pole powierzchni całkowitej stożka jest równe:

$$P_c = \pi r^2 + \pi r l = \pi r(r + l).$$

- Objętość stożka jest równa:

$$V = \frac{1}{3} \pi r^2 H.$$

Siatka stożka

Film dostępny pod adresem </preview/resource/R1WqKQ9hUnuUW>

Matematyka_3D_5010

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Animacja 3D pokazuje stojące na drodze pachołki drogowe w kształcie stożka. Kreślone są krawędzie jednego pachołka - powstaje stożek, który następnie rozkłada się na siatkę stożka.

Siatka stożka

Film dostępny pod adresem </preview/resource/RxNRDivwC7nHl>

Matematyka_3D_5011

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Animacja 3D pokazuje siatkę stożka, która następnie składa się w stożek. Stożek zamienia się w pachołek drogowy. Na drodze stoją cztery pachołki.

Przykład 1

Trójkąt prostokątny o przyprostokątnych 4 cm i 9 cm obraca się wokół dłuższego boku. Oblicz pole powierzchni całkowitej i objętość otrzymanego w ten sposób stożka.

Trójkąt prostokątny o przyprostokątnych 4 cm i 9 cm obraca się wokół dłuższego boku. Oblicz pole powierzchni całkowitej i objętość otrzymanego w ten sposób stożka.

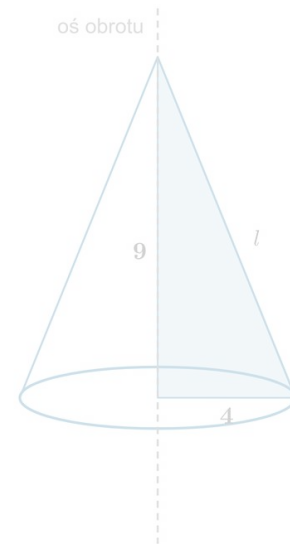
$$H = 9 \text{ cm}, \quad r = 4 \text{ cm}, \quad l = \sqrt{97} \text{ cm}$$

Wynika z tego, że objętość stożka jest równa

$$V = \frac{1}{3} \pi r^2 \cdot H = \frac{1}{3} \pi \cdot 4^2 \cdot 9 = 48\pi \text{ (cm}^3\text{)}.$$

Pole powierzchni całkowitej jest równe

$$P_c = \pi r(r + l) = \pi \cdot 4(4 + \sqrt{97}) = 4\pi(4 + \sqrt{97}) \text{ (cm}^2\text{)}.$$

Zasób interaktywny dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/PCtDj8hvt>

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Przykład 2

Przekrój osiowy stożka jest trójkątem prostokątnym, którego przeciwprostokątna jest równa 8 cm. Oblicz objętość i pole powierzchni bocznej stożka.

Przekrój osiowy stożka jest trójkątem prostokątnym, którego przeciwprostokątna jest równa 8 cm. Oblicz objętość i pole powierzchni bocznej stożka.

Przekrój osiowy stożka jest trójkątem prostokątnym. Przyprostokątne trójkąta są jednocześnie tworzącymi stożka. Wynika z tego, że przekrój osiowy jest trójkątem równoramiennym.

Przeciwprostokątna jest równa średnicy podstawy stożka.

Zatem $8 = 2r$, czyli $r = 4$ cm.

Z własności trójkąta prostokątnego równoramiennego wynika, że

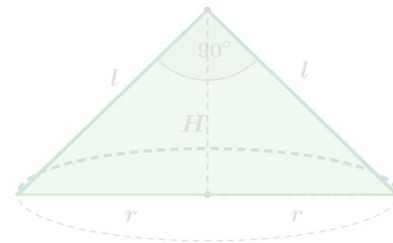
$$H = r = 4 \text{ cm} \quad \text{oraz} \quad l = r\sqrt{2} = 4\sqrt{2} \text{ cm}.$$

Objętość stożka jest równa

$$V = \frac{1}{3} \pi r^2 \cdot H = \frac{1}{3} \pi \cdot 4^2 \cdot 4 = \frac{64}{3} \pi \text{ (cm}^3\text{)}.$$

a pole powierzchni bocznej

$$P_b = \pi r l = \pi \cdot 4 \cdot 4\sqrt{2} = 16\pi\sqrt{2} \text{ (cm}^2\text{)}.$$

Zasób interaktywny dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/PCtDj8hvt>

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Przykład 3

Pole podstawy stożka jest równe $48\pi \text{ cm}^2$, a jego tworząca jest nachylona do płaszczyzny podstawy pod kątem α takim, że $\text{tg } \alpha = \frac{4}{7}$. Oblicz objętość stożka.

krok 5 z 5

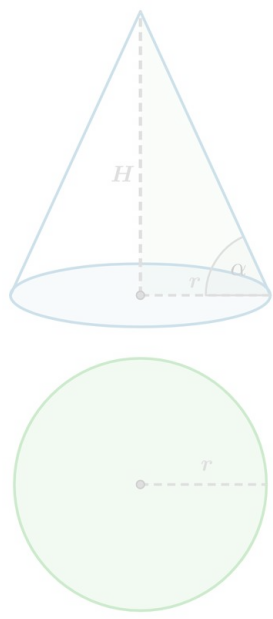
Pole podstawy stożka jest równe $48\pi \text{ cm}^2$, a jego tworząca jest nachylona do płaszczyzny podstawy pod kątem α , takim, że $\text{tg } \alpha = \frac{4}{7}$. Oblicz objętość stożka.

Pole podstawy jest równe $P_p = 48\pi \text{ cm}^2$,
czyli $\pi r^2 = 48\pi$, zatem $r = 4\sqrt{3} \text{ (cm)}$.

Z definicji funkcji trygonometrycznych w trójkącie prostokątnym otrzymujemy
 $\text{tg } \alpha = \frac{H}{r}$, czyli $\frac{4}{7} = \frac{H}{4\sqrt{3}}$.

Wynika z tego, że $H = \frac{16\sqrt{3}}{7} \text{ (cm)}$.

Obliczmy objętość stożka
 $V = \frac{1}{3} \pi r^2 \cdot H = \frac{1}{3} \pi (4\sqrt{3})^2 \cdot \frac{16\sqrt{3}}{7} = \frac{768\sqrt{3}}{21} \pi \text{ (cm}^3\text{)}$.

Zasób interaktywny dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/PCtDj8hvt>

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Przykład 4

Oblicz objętość stożka, którego powierzchnia boczna jest wycinkiem koła stanowiącym $\frac{2}{3}$ koła o promieniu 9 cm.

krok 7 z 7

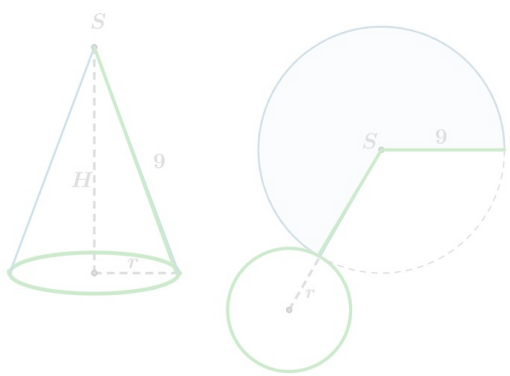
Oblicz objętość stożka, którego powierzchnia boczna jest wycinkiem koła stanowiącym $\frac{2}{3}$ koła o promieniu 9 cm.

$r = 6 \text{ cm}$

Promień wycinka koła jest jednocześnie tworzącą stożka.

Z twierdzenia Pitagorasa obliczymy wysokość stożka:
 $9^2 = 6^2 + H^2$, czyli $H = \sqrt{45} = 3\sqrt{5} \text{ (cm)}$.

Objętość stożka jest równa
 $V = \frac{1}{3} \pi r^2 \cdot H = \frac{1}{3} \pi \cdot 6^2 \cdot 3\sqrt{5} = 36\pi\sqrt{5} \text{ (cm}^3\text{)}$.

Zasób interaktywny dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/PCtDj8hvt>

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 1

Przekrój osiowy stożka jest trójkątem równobocznym o polu $48\sqrt{3} \text{ dm}^2$. Oblicz pole powierzchni bocznej i objętość tego stożka. Zaznacz prawidłową odpowiedź.

$P_b = 94\pi \text{ dm}^2, V = 198\pi \text{ dm}^3$

$P_b = 98\pi \text{ dm}^2, V = 196\pi \text{ dm}^3$

$P_b = 92\pi \text{ dm}^2, V = 194\pi \text{ dm}^3$

$P_b = 96\pi \text{ dm}^2, V = 192\pi \text{ dm}^3$

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 2

Trójkąt o przeciwprostokątnej długości $8\sqrt{3} \text{ cm}$ obrócono wokół prostej zawierającej jedną z przyprostokątnych. Kąt rozwarcia otrzymanego w ten sposób stożka jest równy 60° . Oblicz objętość i pole powierzchni całkowitej tego stożka. Zaznacz prawidłową odpowiedź.

$V = 196\pi \text{ cm}^3, P_c = 142\pi \text{ cm}^2$

$V = 190\pi \text{ cm}^3, P_c = 140\pi \text{ cm}^2$

$V = 194\pi \text{ cm}^3, P_c = 148\pi \text{ cm}^2$

$V = 192\pi \text{ cm}^3, P_c = 144\pi \text{ cm}^2$

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 3

Powierzchnia boczna stożka po rozwinięciu na płaszczyźnie jest półkolem o promieniu 14 cm. Oblicz objętość stożka. Zaznacz prawidłową odpowiedź.

$V = \frac{334\sqrt{2}}{4}\pi \text{ cm}^3$

$V = \frac{343\sqrt{2}}{3}\pi \text{ cm}^3$

$V = \frac{334\sqrt{3}}{4}\pi \text{ cm}^3$

$V = \frac{343\sqrt{3}}{3}\pi \text{ cm}^3$

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 4

Koło o średnicy 24 cm podzielono na dwa wycinki koła w ten sposób, że jeden z nich stanowi $\frac{1}{5}$ pola powierzchni drugiego. Z obu wycinków utworzono powierzchnie boczne stożków. Niech V_1 oznacza objętość stożka utworzonego z większego wycinka, V_2 - objętość stożka utworzonego z mniejszego wycinka. Wyznacz stosunek $\frac{V_1}{V_2}$. Uzupełnij zdanie, przeciągając w lukę odpowiednią liczbę lub kliknij w lukę i wybierz odpowiedź z listy rozwijalnej.

Stosunek $\frac{V_1}{V_2} =$

$\frac{5\sqrt{583}}{5}$

$\frac{5\sqrt{385}}{7}$

$\frac{5\sqrt{355}}{5}$

$\frac{5\sqrt{358}}{7}$

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 5

Podstawą stożka jest koło o polu $12\pi \text{ cm}^2$. Pole powierzchni bocznej jest 2 razy większe od pola podstawy. Oblicz sinus kąta nachylenia tworzącej stożka do płaszczyzny podstawy. Zaznacz prawidłową odpowiedź.

$\sin \alpha = \frac{\sqrt{3}}{4}$

$\sin \alpha = \frac{\sqrt{5}}{2}$

$\sin \alpha = \frac{\sqrt{3}}{2}$

$\sin \alpha = \frac{\sqrt{5}}{4}$

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 6

Walec i stożek mają równe promienie podstawy r i wysokości H . Oblicz stosunek pola powierzchni bocznej walca do pola powierzchni bocznej stożka.

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 7

Trójkąt prostokątny o przyprostokątnych 3 cm i 4 cm obraca się wokół przeciwprostokątnej. Oblicz objętość otrzymanej w ten sposób bryły. Zaznacz prawidłową odpowiedź.

$V = \frac{46}{10}\pi \text{ cm}^3$

$V = \frac{48}{5}\pi \text{ cm}^3$

$V = \frac{42}{7}\pi \text{ cm}^3$

$V = \frac{44}{5}\pi \text{ cm}^3$

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 8

Stożek o promieniu podstawy 2 cm i wysokości 8 cm przecięto płaszczyzną równoległą do podstawy, przechodzącą przez środek wysokości stożka. Oblicz stosunek objętości brył, na jakie został podzielony stożek. Uzupełnij zdanie, przeciągając w lukę odpowiednią liczbę lub kliknij w lukę i wybierz odpowiedź z listy rozwijalnej.

Stosunek objętości wynosi .

$\frac{1}{8}$

$\frac{1}{7}$

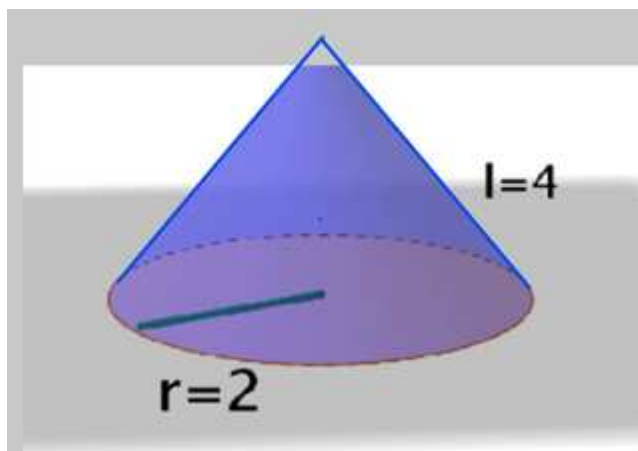
$\frac{1}{5}$

$\frac{1}{6}$

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 9

Oblicz długość H wysokości stożka, objętość V oraz pole powierzchni całkowitej P_c .

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Przeciągnij w luki odpowiednie liczby.

$$H = \boxed{} \boxed{}$$
$$V = \boxed{} \boxed{} \pi$$
$$P_c = \boxed{} \pi$$

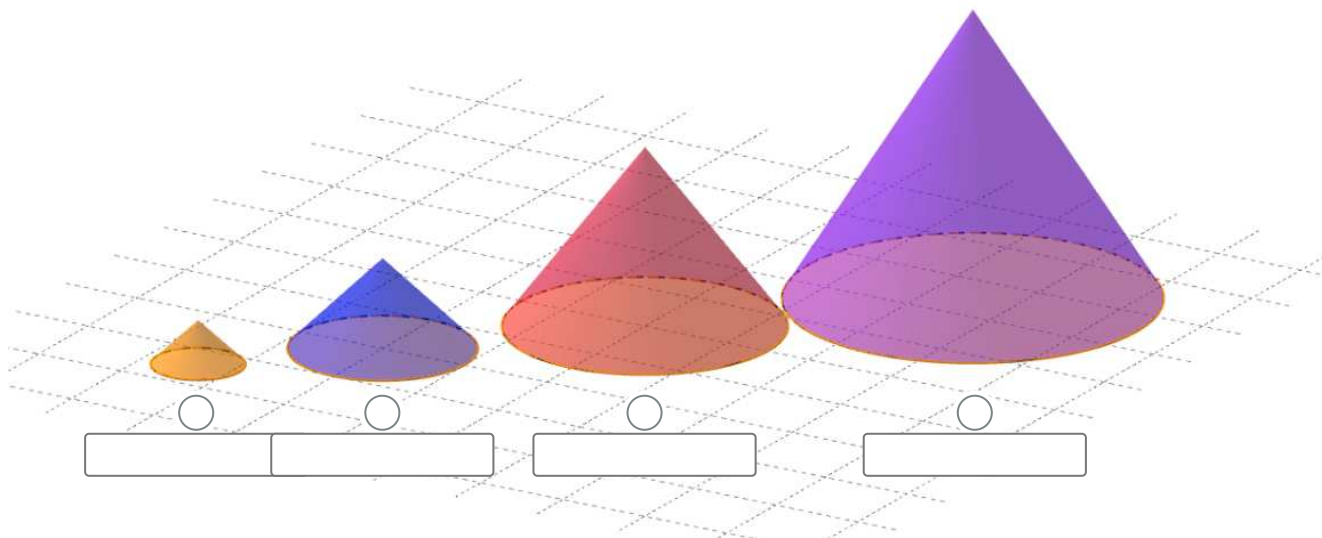
- 65   10 $\sqrt{4}$ $\sqrt{5}$ $\frac{12}{3}$ $\frac{4}{3}$ 12   2 $\sqrt{3}$ $\sqrt{4}$ 11 $\frac{8}{3}$ $\sqrt{5}$ 18
- $\sqrt{3}$

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 10

Długość promienia podstawy i długość wysokości najmniejszego ze stożków wynosi 1 cm, a każdy kolejny stożek ma długość promienia podstawy i długość wysokości o 1 cm większą.

Przeciągnij i upuść objętości stożków.

$\frac{4}{3}\pi \text{ cm}^3$

$\frac{14}{3}\pi \text{ cm}^3$

$\frac{16}{3}\pi \text{ cm}^3$

$\frac{1}{3}\pi \text{ cm}^3$

$\frac{64}{3}\pi \text{ cm}^3$

$9\pi \text{ cm}^3$

$\pi \text{ cm}^3$

$\frac{17}{3}\pi \text{ cm}^3$

$\frac{8}{3}\pi \text{ cm}^3$

$\frac{10}{3}\pi \text{ cm}^3$

$\frac{2}{3}\pi \text{ cm}^3$

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.